Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 5 **Wilno, 1 Maja 1938 r.** **Rok XV**

TREŚĆ

55

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4846/38)

w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych.

(Przedruk z Dz. Urz. M. W. R. i O. P. z dnia 25 marca 1938 r., Nr 3, poz. 59).

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych w brzmieniu ustalonym art. 53 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 grudnia 1934 r. o unormowaniu właściwości władz i trybu postępowania w niektórych działach administracji państwowej (Dz. U. R. P. Nr 110, poz. 976), zarządzam co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego (Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego) kompetencje Ministra, przewidziane:

1) w art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z r. 1932, Nr 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), — do przenoszenia nauczycieli podległych im szkół do innej szkoły, w obrębie powierzonego im okręgu szkolnego, o ile tego wymaga dobro szkoły;

2) w art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o kwalifikacjach zawodowych nauczycieli szkół powszechnych (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 258), — do wyjątkowego zezwalania na zatrudnienie osób nie posiadających kwalifikacyj zawodowych do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych, jednakże nie dłużej niż do końca 3 roku szkolnego od daty zatrudnienia danej osoby;

3) w § 11 rozporządzenia Kierownika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 3 lipca 1926 r. w sprawie praktyki przedegzaminowej kandydatów na nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących i seminariów nauczycielskich (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 128), — do zezwalania na odbywanie dalszego ciągu praktyki, rozpoczętej na terenie innego okręgu szkolnego.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

56

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4845/38)

o zmianie rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. w sprawie wykonania postanowień art. art. 3, 25 i 51 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 25 marca 1938, Nr 3, poz. 60).

Na podstawie art. 51 i 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873), zmienionej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 660), zarządzam następujące zmiany rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 28 lutego 1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z r. 1933, Nr 5, poz. 95), zmienionego rozporządzeniem z dnia 11 lipca 1934 r. Nr BP-6226/34 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 6-7, poz. 91).

§ 1. § 4 otrzymuje brzmienie następujące:
„Upoważnia się

1) Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego, Kuratora Liceum Krzemienieckiego) — do przenoszenia w obrębie powierzonego im okręgu kierowników (nauczycieli kierujących) i stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych, nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących oraz nauczycieli szkół zawodowych z następujących względów organizacyjnych:

a) zmiany stopnia organizacyjnego szkoły,

b) innych zmian w organizacji szkoły, które mają bezpośredni wpływ na zmniejszenie się liczby stanowisk nauczycielskich w danej szkole,

c) doboru grona nauczycielskiego z odpowiednimi kwalifikacjami dodatkowymi i specjalnymi do nauczania w wyższych klasach szkół powszechnych,

d) zmiany języka nauczania;

2) Inspektorów Szkolnych — do przenoszenia tymczasowych nauczycieli szkół bezpośrednio im podległych w obrębie powierzonego im obwodu szkolnego z wyżej wymienionych względów organizacyjnych".

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

57

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4847/38)

o uprawnieniach do załatwiania spraw osobowych urzędników i funkcjonariuszów niższych, zatrudnionych w administracji szkolnej.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 25 marca 1938 r., Nr 3, poz. 61).

Na podstawie art. 119 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 164) wraz z późniejszymi jej zmianami, zarządzam, co następuje:

§ 1. Przekazuje się Kuratorowi Okręgu Szkolnego (Kuratorowi Liceum Krzemienieckiego):

1) mianowanie na stanowiska urzędnicze II i III kategorii oraz na stanowiska funkcjonariuszów niższych — do odwołania (prowizorycznie) lub na stałe — osób zatrudnionych w administracji szkolnej (funkcjonariuszów prowizorycznych, praktykantów płatnych, pracowników kontraktowych) a opłacanych z kredytów osobowych, gdy mianowanie to nie zawiera awansu do wyższej grupy uposażenia;

2) przenoszenie podległych funkcjonariuszów państwowych na inne miejsce służbowe w ramach przydzielonych etatów — z wyłączeniem urzędników, zajmujących stanowiska I kategorii;

3) dopuszczanie do egzaminu kandydatów na stanowiska urzędnicze II i III kategorii w państwowej służbie administracyjnej oraz na stanowiska urzędników rachunkowych i kasowych II kategorii w służbie państwowej;

4) udzielanie zezwoleń na przyjęcie płatnego zajęcia ubocznego podległym funkcjonariuszom z wyłączeniem urzędników zajmujących stanowiska I kategorii;

5) udzielanie podległym funkcjonariuszom, w tej liczbie również inspektorom szkolnym, urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 6 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do 2 miesięcy, bezpłatnych do 12 miesięcy,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

§ 2. Przekazuje się Inspektorom Szkolnym udzielanie podległym funkcjonariuszom urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 2 miesięcy,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do dni 14,

c) wypoczynkowych — w granicach postanowień art. 36 ustawy o państwowej służbie cywilnej.

§ 3. Do wymiaru urlopów, udzielanych w granicach § 1 punkt 5, wliczać należy czas trwania urlopów, udzielonych dla tych samych celów w granicach § 2.

§ 4. Przekazuje się Wojewodzie Śląskiemu w zakresie administracji szkolnej uprawnienia, wymienione w § 1 punkty 1—4.

§ 5. Przekazuje się Rektorom Państwowych Szkół Akademickich:

1) uprawnienia wymienione w § 1;

2) zwalnianie zatrudnionych w klinikach uniwersyteckich kontraktowych funkcjonariuszów niższych o specjalnych kwalifikacjach, oraz przyjmowanie w granicach przydzielonych etatów nowych funkcjonariuszów niższych o specjalnych kwalifikacjach w charakterze pracowników kontraktowych z wynagrodzeniem, nie przekraczającym uposażenie XII grupy.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszelkie przepisy w sprawach, uregulowanych niniejszym rozporządzeniem, w szczególności zawarte w rozporządzeniach Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 września 1927 r. w sprawie udzielania urlopów nauczycielom i funkcjonariuszom administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 196) i z dnia 25 sierpnia 1928 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 168).

Minister Wyznan Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

58

ROZPORZĄDZENIE

Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego

z dnia 10 marca 1938 r. (Nr BP-4844/38)

w sprawie udzielania urlopów nauczycielom.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 25 marca 1938 r., Nr 3, poz. 62).

Na podstawie art. 98 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 873) zarządzam, co następuje:

§ 1. Upoważnia się Kuratorów Okręgów Szkolnych (Wojewodę Śląskiego, Kuratora Liceum Krzemienieckiego) do udzielania dyrektorom, kierownikom i nauczycielom szkół podległych, urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych do 1 roku i bezpłatnych do lat 2,

b) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych lub majątkowych — płatnych do 2 miesięcy i bezpłatnych do 1 roku,

c) dla celów naukowych lub oświatowych — bezpłatnych do lat 2,

d) dla studiów na Wyższych Kursach Nauczycielskich, Państwowych Instytutach, Wyższych Zakładach Naukowych oraz uczelniach specjalnych — płatnych za zwrotem kosztów zastępstwa (z rozłożeniem i bez rozłożenia na raty) na przeciąg 1 roku, z prawem przedłużania tych urlopów z roku na rok do końca normalnego dla danego zakładu naukowego czasu trwania studiów, zależnie od względów służbowych i udowodnionych dodatnich wyników studiów oraz w granicach kontyngentu, ustalanego corocznie dla każdego Okręgu Szkolnego.

§ 2. Upoważnia się Inspektorów Szkolnych do udzielania kierownikom i nauczycielom szkół powszechnych i specjalnych oraz wychowawczyniom i kierowniczkom przedszkoli państwowych, urlopów:

a) dla poratowania zdrowia (na podstawie urzędowego świadectwa lekarskiego) — płatnych lub bezpłatnych do 6 miesięcy,

b) nauczycielkom — na czas połogu (6 tygodni),

c) dla załatwienia spraw osobistych, rodzinnych i majątkowych — płatnych do 14 dni i bezpłatnych do 1 miesiąca.

§ 3. Upoważnia się dyrektorów (kierowników) szkół średnich wszelkiego typu oraz niższych szkół zawodowych do udzielania urlopów członkom grona nauczycielskiego do dni 8 bez względu na rodzaj urlopu.

Kierownicy publicznych szkół powszechnych i specjalnych mają prawo zwalniać w nagłych wypadkach członków grona od zajęć szkolnych — do 3 dni. Wykaz udzielonych w ten

sposób zwolnień kierownik szkoły przesyła z końcem każdego półrocza inspektorowi szkolnemu.

§ 4. Dyrektorowie i kierownicy mają prawo w wypadkach nagłych i z ważnych powodów wstrzymać się od zajęć służbowych najwyżej na 3 dni z jednoczesnym zawiadomieniem władzy bezpośrednio przełożonej i podaniem powodów. W tych wypadkach obowiązani są zarządzić za siebie zastępstwo.

§ 5. Uzyskanie płatnego urlopu dla poratowania zdrowia lub dla studiów obowiązuje nauczyciela do bezwarunkowego wstrzymania się od wszelkiej pracy zarobkowej. Wykroczenie przeciw tej zasadzie powoduje bezwłoczne wstrzymanie udzielonego urlopu i pociągnięcie winnego do odpowiedzialności służbowej.

§ 6. Do wymiaru urlopów, udzielanych w granicach § 1, wliczać należy czas trwania urlopów, udzielonych dla tych samych celów w granicach §§ 2 i 3.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

Z dniem tym tracą moc obowiązującą wszystkie przepisy istniejące w tej mierze, w szczególności zawarte w rozporządzeniu Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 26 września 1927 r. w sprawie udzielenia urlopów nauczycielom i funkcjonariuszom administracji szkolnej (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 12, poz. 196), zmienionym rozporządzeniem Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 25 sierpnia 1928 r. w sprawie przekazania niektórych spraw kompetencji Kuratorów Okręgów Szkolnych (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10, poz. 168).

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

*

59

OKÓLNIK Nr 13

z dnia 16 marca 1938 r. (BP-5590/38)

w sprawie zaliczek na uposażenie.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 25 marca 1938 r., Nr 3, poz. 67).

Nawiązując do okólnika Ministerstwa Nr 15 z dnia 27 lutego 1936 r. (I R-1737/36) w sprawie oddłużenia funkcjonariuszów państwowych i zaliczek na uposażenie, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podaje do wiadomości i stosowania okólnik Prezesa Rady Ministrów Nr 7 z dnia 10 marca 1938 r. Nr 42-2/88 w sprawie zaliczek na uposażenie.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *W. Przybyłowicz.*

Prezes Rady Ministrów
Nr 42-2/88

Zaliczki na uposażenie.

Odpis.

Warszawa, dnia 10 marca 1938 r.

Okólnik Nr 7

Do
wszystkich PP. Ministrów
w Warszawie.

Nawiązując do pisma Pana Ministra Skarbu z dnia 2 marca 1938 r. Nr D. III. 3053/3/38 zawierającego tekst uchwalonego przez Sejm i Komisję Budżetową Senatu, art. 12 projektu ustawy skarbowej na podstawie którego została przedłużona, ze zmianami wynikającymi z tego artykułu, do dnia 31 marca 1939 r. moc obowiązująca dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. o specjalnym podatku od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych (Dz. U. R. P. Nr 82, poz. 503) — wstrzymuje wejście w życie postanowień pkt III okólnika z dnia 25 lutego 1936 r. Nr 42-2/28, dotyczących terminu spłaty zaliczek na uposażenie w pełnej wysokości raty normalnej i przedłużam do dnia 31 marca 1939 r. okres ulgowych spłat zaliczek na uposażenie w wysokości 40% wzgl. 50% raty normalnej, ustalony ustępem przedostatnim okólnika mego z dnia 5 października 1937 r. Nr

42-2/78. W razie jednak wykorzystania przez Radę Ministrów uprawnienia przewidzianego w ust. (4) art. 12 projektu ustawy skarbowej i skrócenia w drodze rozporządzenia terminu pobierania podatku specjalnego — spłata zaliczek na uposażenie zostanie odpowiednio zmodyfikowana.

Prezes Rady Ministrów:

Sławoj Składkowski.

*

60

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa

OKÓLNIK Nr 14

z dnia 19 marca 1938 r. (BP-6072/38)

w sprawie zwalniania od zajęć szkolnych nauczycieli wyznań: grecko-katolickiego i prawosławnego w święta według kalendarza starego stylu.

Nauczyciele, którzy należą do wyznań religijnych związanych z kalendarzem juliańskim, a są zatrudnieni w szkołach i zakładach, gdzie w święta tych wyznań religijnych odbywa się nauka, mają być na życzenie zwalniani od zajęć szkolnych w dni świąt uroczystych swego wyznania, a mianowicie: w okresie Bożego Narodzenia od 6 do 9 stycznia włącznie, w święto Nowego Roku (14 stycznia), święto Jordanu (19 stycznia), w okresie świąt Wielkanocnych na 3 dni (niedziela, poniedziałek i wtorek), oraz na Zielone Świątki 2 dni (niedziela i poniedziałek).

Zwolnienia od zajęć szkolnych w powyższych wypadkach nie należy traktować jako urlop.

Nauczycielom, którzy pragnęliby Święta Wielkanocne spędzić poza miejscem służbowym, można — o ile względy służbowe na to pozwolą — udzielać nadto na ich prośbę zwolnienia od zajęć na 1 dzień przed i 1 dzień po Świętach Wielkanocnych.

Dyrektor Biura Personalnego:

(—) *W. Przybyłowicz.*

*

61

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO
Warszawa
Dnia 6 kwietnia 1938 r.
Nr II S-3171/38.

Międzynarodowa korespondencja szkolna młodzieży szkół średnich ogólnokształcących.

Korespondencja uczniów szkół średnich ogólnokształcących z młodzieżą zagraniczną budzi pewne zastrzeżenie pod względem organizacyjnym i merytorycznym. Wobec tego koniecznym jest, żeby czynniki nadzoru szkolnego i dyrektorzy zakładów baczniejszą uwagę zwrócili na to zagadnienie, otaczając ten odcinek życia szkolnego opieką i zbierając obserwacje, dotyczące celowości poczynań w tej dziedzinie. W związku z tym Ministerstwo prosi Kuratorium (Wydział Ośw. Publ., Liceum Krzemienieckie) o przypomnienie nauczycielom języków obcych nowożytnych swego okręgu, aby dokonywali starannego doboru korespondentów spośród młodzieży, pragnącej nawiązać kontakt z młodzieżą zagraniczną. Korespondenci bowiem nie tylko powinni wykazać dostateczne opanowanie języka, ale przede wszystkim dawać gwarancję, że potrafią godnie reprezentować Polskę w dziedzinie kontaktów listownych z zagranicą. Nadto nauczyciele powinni prowadzić ewidencję danych, dotyczących wysyłania i odbierania listów, dlatego jest bardzo wskazane, aby wszystkie listy zagraniczne do młodzieży były doręczane na nazwiska korespondentów pod adresem szkoły (np. N. N. Państw. Gimn. w..... ul. ......). W związku z tym nauczyciele powinni polecić uczniom dokonania zmiany dotychczasowych adresów prywatnych na szkolne, a przy wypełnianiu formularzy zgłoszeń dla nowych korespondentów, jakie rozsyła szkołom Polskie Biuro Międzynarodowej Korespondencji Szkolnej, — podawać jako miejsce doręczenia adres szkoły, a nie adres prywatny ucznia.

O tym Dyrekcje szkół powinny powiadomić również przy sposobności Koła opieki czy Komitety rodzicielskie.

Należy również zwrócić uwagę nauczycielom, że jest rzeczą niedopuszczalną zwracanie

się w sprawie nawiązania kontaktu z młodzieżą zagraniczną do instytucji, działających poza granicami Państwa i przypomnieć, że celom tym służy wyżej wspomniane Polskie Biuro Międzynarodowej Korespondencji Szkolnej.

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr M. Pollak.*

*

62

OKÓLNIK

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

do PP. Dyrektorów szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia kandydatów na nauczycieli w Okręgu

o organizacji roku szkolnego 1938/39 w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym i zakładach kształcenia kandydatów na nauczycieli.

Na podstawie okólnika Nr 19 Ministra W. R. i O. P. z dnia 8 kwietnia 1938 r. Nr II S-3231/38 zarządzam co następuje:

I. SZKOŁY PAŃSTWOWE.

Sprawy ogólne.

1. W celu zabezpieczenia dopływu do szkół zdolnej młodzieży, zwłaszcza włościańskiej, należy nadal otaczać opieką bursy i internaty, wpływając odpowiednio na społeczeństwo, aby tworzono nowe bursy, szczególnie w ośrodkach skupiających kandydatów ze wsi, oraz celowo wykorzystując zasiłki Kuratorium na ten cel.

2. Należy nadal uważać, aby przy przyjmowaniu do zakładów państwowych zwłaszcza w tych miejscowościach, w których istnieją szkoły prywatne oraz gdzie zgłasza się młodzież wiejska, miały pierwszeństwo dzieci rodziców niezamożnych (przy zachowaniu warunków regulaminowych), a dzieci rodziców zamożnych kierowały się raczej do szkół prywatnych.

3. Przy egzaminach przeprowadzanych z kandydatami pochodzącymi z tych sfer zwłaszcza ze środowisk wiejskich (a także robotniczych) należy wziąć pod uwagę mniejszą łatwość wypowiadania się oraz większe skrępowanie kandydatów wynikające z warunków środowiska nie utożsamiać tego z niedostatecznym przygotowaniem lub uzdolnieniem kandydatów.

Młodzież pochodzącą z tych środowisk jako mającą do pokonania większe trudności powinna szkoła otoczyć życzliwą opieką zwłaszcza w pierwszych latach nauki.

Opieka ta może dotyczyć nie tylko strony materialnej (np. ulgi w taksie administracyjnej, opłatach za dożywianie, pomieszczenie w internacie względnie bursie, wypożyczanie podręczników szkolnych itp.), ale obejmować także pomoc moralną (większa cierpliwość i wyrozumiałość w traktowaniu, odpowiednie rady i instrukcje ze strony wychowawców klasowych oraz nauczycieli zwłaszcza tych przedmiotów, które sprawiają uczniom takim szczególne trudności itp.).

Należy troskliwie przeprowadzić egzaminy wstępne oraz baczną zwracać uwagę na warunki pracy młodzieży przyjętej do szkół.

4. Biorąc pod uwagę niezamożność znacznej części młodzieży studiującej w szkołach średnich ogólnokształcących i w zakładach kształcenia nauczycieli należy ograniczyć i sprowadzić do właściwej miary wymagania w zakresie pomocy i przyborów szkolnych. Nie należy zatem wymagać bezwzględnie od uczniów podręczników najnowszego wydania, a raczej wdrażać ich do umiejętnego posługiwania się wydaniami starszymi, o ile znajdują się w spisach podręczników dozwolonych, nie można nakładać na nich obowiązku kupowania jednolitych, a nadmiernie drogich lub zbyt licznych zeszytów, o ile to pociąga za sobą dodatkowe wydatki itp.

5. Wobec wymagań, jakie stawia praca szkolna uczniom szkół średnich ogólnokształcących i zakładów kształcenia nauczycieli, należy dążyć do jak najbardziej ekonomicznego wyzyskania czasu przeznaczonego na naukę, unikając przy tym nadmiernego obciążenia młodzieży. W związku z tym należy bezwzględnie ograniczyć do spraw istotnie niezbędnych wszelkie zajęcia dodatkowe tak w szkole, jak zwłaszcza te, które zmuszają młodzież do pobytu poza szkołą (zbiórki, pochody, obchody, udział w imprezach starszego społeczeństwa itp.).

Sprawy szczegółowe.

A. Gimnazja ogólnokształcące.

1. Dopływ kandydatów do gimnazjów należy tak normować, aby nie powiększać liczby oddziałów klasy I-ej w gimnazjach państwowych. Wobec przewidzianego dalszego wzrostu dopływu młodzieży do szkół państwowych nadmiar jej można kierować bądź do szkół ogólnokształcących prywatnych — (zwłaszcza młodzież zamożniejszą) bądź do szkół zawodowych.

2. W przypadkach wątpliwych w zakresie organizacji kl. I jak II—IV należy przedstawić wnioski Kuratorium do dnia 20.VI. b. r.

3. Liczbę kandydatów do poszczególnych klas gimnazjum należy normować w myśl § 11 Statutu gimnazjum państwowego, przy czym w indywidualnych wypadkach liczba uczniów podana w Statucie może być za zezwoleniem Kuratorium przekroczona.

4. W sprawie warunków przyjmowania kandydatów do kl. I-ej i innych należy przestrzegać postanowień regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego gimnazjum ogólnokształcącego, w stosunku do kl. I także w zakresie dolnej granicy wieku kandydatów.

5. Wobec doświadczeń poczynionych w ub. roku w zakresie organizacji egzaminów należy położyć nacisk specjalny na sprawne przygotowanie i właściwe przeprowadzenie wszystkich egzaminów. Nadto zwrócić należy uwagę na obowiązek dokładnego zaznajomienia się egzaminującym do klasy I gimnazjum z programami szkół powszechnych, a zwłaszcza klasy VI.

6. W celu uregulowania właściwego odpływu absolwentów gimnazjów należy uczniom klas IV-tych i ich rodzicom podać do wiadomości (i czynić to nadal w przyszłości): warunki przyjmowania w liceach pedagogicznych i szkołach zawodowych stopnia licealnego oraz o ile to możliwe ułatwić nawet kierowanie do zawodów.

7. Uczniów kl. IV-ej, którzy mają zamiar kształcić się dalej w liceum ogólnokształcącym należy zapoznać w b. r. (i czynić to nadal stale) z warunkami wstępu do liceum oraz z treścią regulaminu egzaminu ukończenia liceum ogólnokształcącego, gdy zostanie ogłoszony. W szczególności należy zwrócić uwagę młodzieży na wymagania na poszczególnych wydziałach liceum, aby ułatwić jej wybór właściwego kierunku kształcenia się w liceum, a liceum zapewnić dobór odpowiednio uzdolnionej i przygotowanej młodzieży.

8. W gimnazjach z polskim językiem nauczania obowiązują zasadniczo plany godzin ogłoszone w Programie nauki w państwowym gimnazjum ogólnokształcącym z polskim językiem nauczania wyd. II 1937, w gimnazjach z niepolskim językiem nauczania plany godzin ogłoszone w zarządzeniu o organizacji roku szkolnego 1936/37 (Dz. Urz. Kuratorium O. S. Wil. Nr 5/36, poz. 60).

Plany te należy uzupełnić następująco:

W planie godzin w klasie IV gimnazjum tak z polskim jak niepolskim językiem nauczania wprowadza się przysposobienie wojskowe w wymiarze 1 godziny tygodniowo na każdy oddział z osobna jako przedmiot obowiązkowy dla chłopców w szkołach męskich i koedukacyjnych. W tych szkołach wymiar godzin zabaw, gier i sportów dla chłopców wynosi w kl. IV-ej 2 godziny na każdy oddział tygodniowo, z których jedna zostaje do dyspozycji nauczyciela przysposobienia wojskowego. W ramach godzin przeznaczonych na przysposobienie wojskowe we wszystkich szkołach, w których przysposobienie wojskowe jest przedmiotem obowiązkowym, przewiduje się ponadto zajęcia dodatkowe dla nauczycieli geografii, fizyki, chemii, dla hufców męskich i dla lekarek (lekarzy) szkolnych w hufcach żeńskich. Wymiar godzin będzie podany w szczegółowych wytycznych do wykonywania programu przysposobienia wojskowego.

Ponadto w gimnazjach z niepolskim językiem nauczania dostosować należy plan godzin historii i geografii w kl. IV-ej do planu godzin gimnazjum z polskim językiem nauczania a więc w historii zamiast 0/3 godz. wprowadzić 1/2 godz., a w geografii zamiast 3/0 godz. — 2/1 godz.

9. Sprawę ukończenia nauki uczniów kl. VIII-ej gimnazjum starego ustroju należy załatwić zgodnie z wskazaniami zawartymi w zarządzeniu Kurat. O. S. Wil. Nr II 22/38 tj z dnia 12 marca 1938 r. oraz Nr II-22/tj/38 z dnia 24 marca 1938 r.

B. Licea ogólnokształcące.

1. W sprawie przyjmowania kandydatów do liceum należy kierować się postanowieniami regulaminu przyjmowania uczniów do państwowego liceum ogólnokształcącego.

W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do liceum bezpośrednio po ukończeniu gimnazjum można w bieżącym roku szkolnym nie przestrzegać postanowień regulaminu dotyczącego dolnej granicy wieku.

2. W roku szkolnym 1938/39 należy przystąpić do zorganizowania kl. II liceum, zasadniczo w tych wszystkich szkołach, w których istnieje obecnie kl. I.

3. W sprawie liczby uczniów potrzebnej do uruchomienia liceum względnie wydziałów i oddziałów równoległych należy kierować się w zasadzie wytycznymi podanymi w zarządzeniach o organizacji roku szkolnego 1637/38 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5/37 poz. 147 oraz Dz. Urz. Kurat. O. S. Wil. Nr 5/37 poz. 66). Przy tym należy jednak poddać rewizji na podstawie tegorocznych doświadczeń potrzebę dalszego utrzymywania wydziałów łączonych na lekcjach niektórych przedmiotów i rozważyć możliwość utworzenia na miejsce 2 wydziałów łączonych, 1-go wydziału określonego typu. W tych przypadkach należy przedstawić Kuratorium wnioski do dnia 15/V. b. r.

W innych przypadkach wątpliwych w zakresie organizacji tak odnośnie kl. I jak II należy wnioski przedstawić Kuratorium do dn. 10.VI. b. r.

4. Dla umożliwienia młodzieży klas licealnych osiągania właściwych wyników pracy należy dążyć do ograniczenia udziału uczniów liceum we wszystkich zajęciach dodatkowych a samą naukę szkolną organizować w ten sposób, aby uniknąć nadmiernego obciążenia zajęciami domowymi.

W tym celu należy zwracać uwagę, aby uczniowie pracowali dostatecznie sprawnie i wydatnie w czasie godzin lekcyjnych oraz aby nauczyciele uzgadniali swe wymagania stawiane młodzieży w zakresie przygotowania domowego lekcji szkolnych, a także aby nie obarczano młodzieży pracami domowymi, dającymi mało korzyści przy nadmiernym obciążeniu. W szczególności należy wystrzegać się przerostu wymagań z dziedziny jednego przedmiotu (zwłaszcza nie należącego do podstawy dydaktycznej), co odbija się szkodliwie na całości nauki.

5. W celu zorientowania młodzieży I kl. licealnej w możliwościach wyboru właściwego zawodu należy zaznajomić ją w b. r. szk. i czynić to nadal stale (poczynając od bieżącego roku) także w kl. IV gimnazjalnej, z zasadami rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. w sprawie przechodzenia absolwentów liceów do szkół wyższych, gdy zostanie ogłoszone.

6. Plany godzin w kl. I i II liceów państwowych obowiązują w r. szk. 1938/39 według Programu nauki (tymczasowego) w państwowych liceach ogólnokształcących z polskim językiem nauczania, w liceach z niepolskim językiem nauczania według zarządzenia o organizacji roku szkolnego 1937/38 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 5/37 poz. 147 oraz Dz. Urz. Kurat. O. S. Wil. Nr 5/37 poz. 66), nadto według okólnika Nr 59 w sprawie zmian w planach godzin liceum ogólnokształcącego (Dz. Urz. Min. Nr 7/37 poz. 212).

C. Seminaria nauczycielskie.

1. Z końcem bieżącego roku szkolnego zostaną zlikwidowane ostatecznie wszystkie seminaria nauczycielskie. Wobec tego, że w Słonimie przewiduje się liceum pedagogiczne męskie, dyrekcja tamtejszego Seminarium Nauczycielskiego poczyni przygotowania do podjęcia pracy w r. szk. 1938/39, przeprowadzi wpisy i egzaminy wstępne a o wynikach zawiadomi Kuratorium przedstawiając równocześnie odpowiednie wnioski do dnia 25.VI. b. r.

D. Licea pedagogiczne.

1. W sprawie przyjmowania kandydatów do liceów pedagogicznych obowiązują postanowienia regulaminu przyjmowania uczniów do kl. I liceów pedagogicznych. W stosunku do młodzieży, która zgłasza się do liceum bezpośrednio po ukończeniu gimnazjum, można w b. r. szk. nie przestrzegać postanowienia regulaminu, dotyczącego dolnej granicy wieku.

2. W sprawie zgłaszania kandydatów do liceów pedagogicznych należy stosować postępowanie dotychczasowe: kandydaci zawiadamiają o zamiarze uczęszczania do liceum pedagogicznego dyrekcję gimnazjum, która zgłoszenia te kieruje do dyrekcji właściwego liceum pedagogicznego wraz z krótką charakterystyką kan-

dydata z określeniem w miarę możności jego uzdolnień i właściwości mających znaczenie w zawodzie nauczycielskim.

3. W r. szk. 1938/39 należy przystąpić do zorganizowania kl. II w Grodnie (ż.), Szczuczynie (koeduk.) i Trokach (m.).

4. Dyrekcje gimnazjów zaznajomią uczniów kl. IV oraz ich rodziców z warunkami przyjęcia do liceów pedagogicznych w celu zyskania dostatecznej liczby uzdolnionych kandydatów do tych zakładów.

5. Należy zwrócić uwagę, aby w liceach pedagogicznych (także pedagogiach) przestrzegano skrupulatnie postanowień zawartych w §14 rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 6 marca 1937 r. o organizacji państwowego liceum pedagogicznego (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 3/37 poz. 56 oraz Dz. Urz. Kurat. O. S. Wil. Nr 4/37 poz. 48), w myśl których przyjmowanie uczniów do szkół ćwiczeń odbywać się winno zgodnie z przepisami obowiązującymi na danym terenie przy przyjmowaniu uczniów do publicznych szkół powszechnych.

6. W liceach pedagogicznych obowiązuje w roku szkolnym 1938/39 plan godzin według rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 5 marca 1938 r. Nr II Pr-2178/38 (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 2/38 poz. 29) z tym, że przysposobienie sportowe obowiązuje w wymiarze 2 godzin tygodniowo na każdy oddział tak kl. I jak II-ej.

E. Pedagogia.

1. Państw. Pedagogium w Wilnie zachowuje organizację i programy bez zmiany.

2. W r. szk. 1938/39 zostanie zorganizowana kl. II.

3. Dyrekcje gimnazjów, w których są kl. VIII, przeprowadzają wśród uczniów tej klasy propagandę w celu uzyskania odpowiedniej liczby uzdolnionych kandydatów do Pedagogium w Wilnie.

F. Seminaria ochroniarskie.
(Seminaria dla wychowawczyń przedszkoli).

1. Z końcem b. r. szkolnego należy wstrzymać przyjmowanie uczennic do kl. I Państwowego Seminarium Ochroniarskiego w Wilnie, natomiast ogłosić wpisy do kl. I Państwowego Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli w Wilnie.

2. W sprawie przyjmowania kandydatek do kl. I kierować się należy postanowieniami regulaminu przyjmowania uczennic do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli, w sprawie organizacji tych klas rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. o organizacji państwowych seminariów dla wychowawczyń przedszkoli, w sprawie programów rozporządzeniem Min. W. R. i O. P. o programie nauki w państwowym seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

3. Nauczyciele uczący w seminarium dla wychowawczyń przedszkoli powinni posiadać kwalifikacje zawodowe do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich określone ustawą z dn. 26.IX.1922 (Dz. U. R. P. 1924, poz. 864), wraz z późniejszymi zmianami, w sprawie wymiaru godzin nauczania obowiązuje rozporządzenie Min. W. R. i O. P. z dn. 10.VIII.1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10/37 poz. 316), w sprawie uposażenia rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 19.XII.1933 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 1/34 poz. 3), przy czym do nauczycielek pełniących obowiązki wychowawczyń w internatach ma zastosowanie § 31 p. 6 rozp. Min. W. R. i O. P. z dn. 10.VIII.1937 r. (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. Nr 10/37 poz. 316).

4. W klasie II i III seminariów ochroniarskich zachowują ważność statut, plany godzin, programy oraz regulamin egzaminu końcowego, obowiązujące w państwowym seminarium ochroniarskim (Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. 1929, poz. 118, 119, 120, 186).

5. Zakład w Wilnie będzie nosił nazwę: Państwowe Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli w Wilnie i będzie używał pieczęci z tą nazwą. Nowe pieczęcie będą wyciskane na świadectwach szkolnych, zaświadczeniach, legitymacjach itp. bez względu na to, której klasy druki te będą dotyczyły, a więc także w kl. II i III seminarium ochroniarskiego. Świadectwa szkolne i druki pozostaną na razie bez zmiany, z tym, że w świadectwach i drukach dotyczących klasy I-ej, należy ręcznie dostosować nazwę zakładu do ustalonego wyżej brzmienia przez skreślenie wyrazów „ochroniarskie" lub „dla ochroniarek" i zastąpienie ich wyrazami „dla wychowawczyń przedszkoli".

6. Uczennice kl. I seminarium ochroniarskiego, które nie otrzymają promocji do kl. II, mogą powtarzać naukę w kl. I seminarium dla wychowawczyń przedszkoli bez obowiązku składania egzaminu wstępnego, o ile spełniają inne

warunki, przewidziane w regulaminie przyjmowania do państwowego seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

7. O wyniku wpisów i egzaminów wstępnych należy zawiadomić Kuratorium w terminie do dnia 25.VI b. r.

8. Szkoła powinna dołożyć starań, aby do przedszkola uczęszczały w miarę możności dzieci z różnych środowisk społecznych.

9. W roku szkolnym 1938/39 przewiduje się w seminariach dla wychowawczyń przedszkoli następujący plan godzin:

P L A N G O D Z I N.

seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.

Przedmiot	Klasa I	II	III	IV	Razem
Religia	2	2	2	2	8
Język polski	6	4	4	4	18
Matematyka	3	3	2	—	8
Nauka o przyrodzie	4	4	3	—	11
Nauka o Polsce *)	3	3	2	3	11
Ćwiczenia cielesne, rytmika, gry, zabawy i sporty	4	4	4	4	16
Rysunek	4	3	2	2	11
Śpiew łącznie z chórem	3	3	3	3	12
Zajęcia praktyczne	4	3	—	2	9
Gospodarstwo domowe	—	—	3	—	3
Przedmioty pedagogiczne **)	—	4	9/7	13	25
Razem	33	33	34/32	33	132

Przedmioty nadobowiązkowe: gra instrumentalna, język obcy.

*) Przewiduje się następujący podział czasu:

	Klasa I	II	III	IV
Geografia Polski	3	—	—	—
Historia Polski	—	3	2	—
Zagadnienia z współczesności	—	–	—	3
**) Przewiduje się następujący podział czasu:				
Psychologia pedagogiczna	—	—	3	—
Higiena z anatomią i fizjologią człowieka	—	2	2/0	2
Praktyka pedagogiczna i metodyka wychowania przedszkolnego	—	2	4	8
Pedagogika	—	—	—	3
Razem	- -	4	9/7	13

II. SZKOŁY PRYWATNE.

W sprawie szkół prywatnych obowiązują dotychczasowe przepisy.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) M. B. Godecki.

*

63

Organizacja szkół.

Na podstawie § 3 rozporządzenia Ministra W. R. i O. P. z dn. 16 grudnia 1936 r. (Dz. Urz. M. W. R. i O. P. Nr 11, poz. 214) Kurator Okręgu Szkolnego Wileńskiego nadał z dniem 1 września 1937 r. uprawnienia publicznych szkół powszechnych III stopnia P r y w a t n e j K o e d. S z k o l e P o w s z e c h n e j Nr 2 S t o w a r z y s z e n i a „T a r b u t“ w W i l n i e przy ul. Z a w a l n e j 4.

*

64

K O M U N I K A T Y.

Wakacyjne kursy wychowania fizycznego dla nauczycieli(lek) szkół powszechnych w 1938 roku.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego organizuje w czasie tegorocznych wakacji letnich sześć kursów wychowania fizycznego dla nauczycieli(lek) szkół powszechnych. Kursy te odbędą się w dwóch terminach w miejscowościach, które ze względu na korzystne warunki klimatyczne i lokalowe zapewniają nie tylko dobre zrealizowanie programu kursu, lecz także przyjemne spędzenie czasu wolnego poza pracą wyszkoleniową.

Organizacja kursów jest następująca:

a) W Wolsztynie (woj. poznańskie) odbędą się dwa kursy w terminach od 3 do 30 lipca i od 1 do 28 sierpnia r. b. pod kierunkiem okręgowego wizytatora szkół p. W. Sikorskiego. Kursy te są przeznaczone przede wszystkim dla okręgów szkolnych poznańskiego i pomorskiego oraz woj. śląskiego, jakkolwiek

są dostępne także dla nauczycielstwa z całej Polski. Kursy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego.

b) W Andrychowie (woj. krakowskie) odbędą się dwa kursy w terminach od 23 czerwca do 23 lipca i od 25 lipca do 20 sierpnia r. b. pod kierunkiem okręgowej wizytatorki szkół p. H. Olszewskiej. Kursy te są przeznaczone przede wszystkim dla okręgów szkolnych warszawskiego, krakowskiego i lwowskiego, jakkolwiek dostępne są także dla nauczycielstwa z całej Polski. Kursy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Warszawskiego.

c) W Puławach (woj. lubelskie) odbędą się dwa kursy w terminach jak w Andrychowie pod kierunkiem okręgowego instruktora w. f. p. J. Mazia. Kursy te są przeznaczone przede wszystkim dla okręgów szkolnych lubelskiego, wołyńskiego, brzeskiego i wileńskiego, jakkolwiek dostępne są także dla nauczycielstwa z całej Polski. Kursy organizuje Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego.

Kandydaci na kursy powinni się zgłaszać do tego Kuratorium, które organizuje kurs, za pośrednictwem swoich inspektorów szkolnych, przy czym o przyjęciu decyduje wcześniejsze zgłoszenie. Liczebność grup ze względów organizacyjnych jest ograniczona i w razie większej liczby zgłoszeń nie wszyscy będą przyjęci.

Uczestnicy wraz z zawiadomieniem o przyjęciu otrzymają zaświadczenie, upoważniające do nabycia biletu kolejowego ze zniżką 75% do miejsca kursu i z powrotem. Uczestnicy na kursie opłacają za czterotygodniowy pobyt wraz z mieszkaniem i wyżywieniem 85 zł. Obowiązani są przywieźć kompletny kostium ćwiczebny, a to: białą trykotową koszulkę, czarne lub granatowe spodenki płócienne, pantofle na miękkiej podeszwie i kostium pływacki. Pożądane jest przywiezienie długich spodni treningowych, umożliwiających odbywanie ćwiczeń polowych i wycieczek.

Kursy tegoroczne zorganizowane są jako kursy na poziomie stopnia pierwszego ułatwią one prowadzenie wychowania fizycznego w szkole powszechnej, a ponadto dadzą wstępne przygotowanie do kursów stopnia II i III, które będą organizowane dla absolwentów kursów tegorocznych w latach następnych. Kończący trzy kursy na poziomie stopni I, II i III otrzymają sumę wiadomości potrzebną do złożenia egzaminu w charakterze eksterna w zakresie w. f. Wyższego Kursu Nauczycielskiego.

*

Kursy wakacyjne dla nauczycieli(lek) publicznych szkół powszechnych w r. 1938.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego organizuje w miesiącu lipcu 1938 r. sześcio i 14-dniowe kursy wakacyjne dla nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych w miejscowościach podanych w poniższych tabelach I i II.

Udział nauczycielstwa w kursach jest dobrowolny.

Zgłoszenia na kursy należy przesyłać bezpośrednio inspektorowi szkolnemu w siedzibie kursu w terminie do dn. 1 czerwca 1938 r. W zgłoszeniu należy wymienić: nazwisko i imię zgłaszającego się, stanowisko służbowe i dokładny adres przed i po zakończeniu roku szkolnego, tytuł konferencji i miejscowość kursu, uwagę czy uczestnik zamierza korzystać z internatu i kuchni przy kursie, oraz wzmiankę, na który kurs powinno być skierowane zgłoszenie, gdyby nie było już miejsca na obranym przez zgłaszającego się Kursie.

Wpisowe w kwocie 4 zł na kursy sześciodniowe, a 7 zł na kursy czternastodniowe, należy przesłać niezwłocznie po otrzymaniu zawiadomienia o przyjęciu na Kurs pod adresem wskazanym w zawiadomieniu.

W razie nieprzybycia na kurs osobom powiadomionym o przyjęciu — wpisowe nie będzie zwracane.

Uczestnicy kursów będą mogli korzystać bezpłatnie z internatów, które będą urządzone przy wszystkich kursach. Na życzenie uczestników będą zorganizowane wspólne kuchnie po cenach przystępnych.

Uczestnicy kursów zamierzający korzystać z internatów winni przywieźć ze sobą koc, poduszkę, pusty siennik, bieliznę pościelową.

I. Kursy zajęć praktycznych i wyrobu pomocy naukowych.

L. p.	a) siedziba kursu b) adres zgłoszeń c) termin kursu	Temat kursu	Uwagi
1.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 4. VII - 9. VII	Kurs zajęć praktycznych Roboty z różnych materiałów dostosowane do zainteresowań ucznia oraz programu nauki szkolnej. Kurs o przewadze ćwiczeń praktycznych.	
2.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 11. VII - 16. VII	Kurs zajęć praktycznych ze szczególnym uwzględnieniem wytwarzania pomocy naukowych (przewaga ćwiczeń praktycznych).	
3.	a) Wilno b) Insp. Szk. m. Wilna c) 4. VII - 16. VII	Kurs wytwarzania pomocy naukowych do nauki o przyrodzie nieożywionej. Codziennie będzie 2 godziny zajęć teoretycznych i 4 godziny zajęć praktycznych.	Kurs będzie zorganizowany przy Szkolnej Pracowni Przyrodniczej w Wilnie
4.	a) Baranowicze b) Insp. Szk. w Baranowiczach c) 4. VII - 9. VII	Kurs zajęć praktycznych. Roboty z różnych materiałów dostosowane do zainteresowań oraz programu nauki szkolnej.	
5.	a) Baranowicze b) Insp. Szk. w Baranowiczach c) 4. VII - 9. VII	Kurs prowadzenia ogródków szkolnych.	
		II. Kursy wychowania fizycznego.	
1.	a) Wołożyn b) Insp. Szk. w Wołożynie c) 23. VI - 2. VII.	Podanie, omówienie i przerobienie szczegółowe zasobu materiału ćwiczebnego z zakresu gier i zabaw ruchowych i ćwiczeń 10-minutowych z uwzględnieniem warunków lokalowo - terenowych. (ćwiczenia terenowe, organizacja wycieczek szkolnych typu harcerskiego. Przewiduje się też prowadzenie nauki pływania).	
2.	a) Wilejka b) Insp. Szk. w Wilejce c) 23. VI - 2. VII.		
3.	a) Słonim b) Insp. Szk. w Słonimie c) 23. VI - 2. VII.		
4.	a) Sejny, pow. suwalskiego b) Insp. Szk. w Suwałkach c) 23. VI - 2. VII.		
5.	a) Głębokie b) Insp. Szk. w Głębokiem c) 23. VI - 2. VII.		
6.	a) Brasław b) Insp. Szk. w Brasławiu c) 23. VI - 2. VII.		

*

Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Warszawie.

W roku szkolnym 1938/39 grupa matematyczno-przyrodnicza na Państwowym Wyższym Kursie nauczycielskim w Warszawie będzie podzielona na dwie podgrupy. Na jednej podgrupie będzie wprowadzona obok matematyki biologia, fizyka i chemia, a na drugiej — matematyka, geografia, fizyka i chemia.

W ten sposób wszyscy kandydaci na grupę matematyczną są obowiązani przygotować się

do egzaminu z matematyki i fizyki, natomiast każdy kandydat wybiera sobie dowolnie biologię lub geografię.

*

Medal „Za długoletnią Służbę“.

W najbliższym czasie wykonany zostanie przez Mennicę Państwową Medal brązowy „Za Długoletnią Służbę“, przyznany według zasad, ogłoszonych w Dz. Ustaw R. P. Nr 3 z dnia 19.I 1938 r. i w Monitorze Polskim Nr 32 z dn. 10.II 1938 roku.

Uprawnieni otrzymywać mogą medal brązowy po wpłaceniu należności zł 1.80 za sztukę we wszystkich urzędach pocztowych.

Skład główny Medali znajduje się w przedstawicielstwie handlowym Mennicy Państwowej w Polskiej Agencji Telegraficznej w Warszawie, przy ul. Królewskiej Nr 5, dokąd instytucje, zainteresowane w zbiorowym nabyciu, mogą kierować zamówienia bezpośrednio, bądź przez oddziały P.A.T. w Bydgoszczy, Gdyni, Katowicach, Krakowie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Toruniu i Wilnie.

Biuro Wydawnictw P. A. T.

*

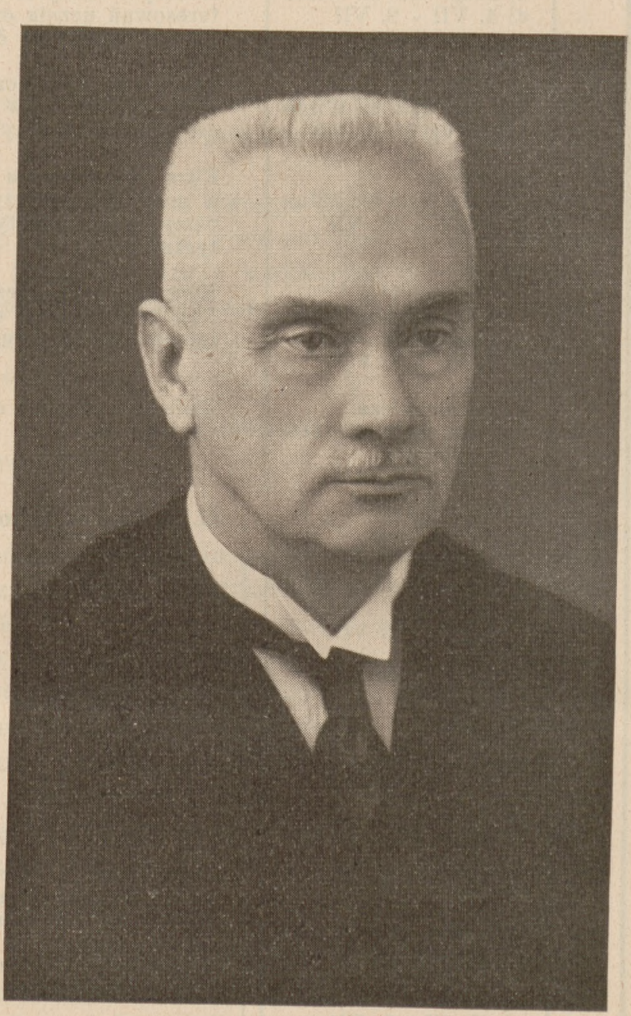
65

Z KARTY ŻAŁOBNEJ.

Szkolnictwo zawodowe naszego Okręgu znów utraciło siłę fachową i to zajmującą stanowisko kierownicze. Zmarł inż. Włodzimierz Gordziałkowski, Naczelnik Wydziału Szkół Zawodowych Kuratorium Okręgu Wileńskiego.

Zmarł na stanowisku, gdyż choroba, z której się nie podźwignął, spowodowana została bezpośrednio zaziębieniem, podczas wygłoszonego w dniu 3 marca b. r. referatu p. t. „Postulaty wychowawcze w szkole zawodowej“.

Ś.p. inż. Gordziałkowski był gorliwym pracownikiem na odcinku swego zawodu, a pracy Jego przyświecała zawsze idea niepodległości, czego dowodem służyć może fakt wydalenia ś.p. inż. Gordziałkowskiego z rosyjskiej politechniki w Charkowie za działalność polityczną — jako Polaka, oraz więzienie bolszewickie na stanowisku dyrektora cementowni w Kramatorskoj. Z więzienia bolszewickiego wydostał się ś. p. inż. Gordziałkowski jedynie dzięki interwencji swych podwładnych, co w sowieckich warunkach było znamiennym i rzucającym światło na stosunek robotników do Zmarłego.

Ś. p. inż. Włodzimierz Gordziałkowski.

Urodzony w 1874 roku w ziemi Mohylowskiej, ś. p. inż. Gordziałkowski uczęszczał do szkoły realnej i rozpoczął studia wyższe w Charkowie, skąd zmuszony względami politycznymi, wyjechał zagranicę, gdzie ukończył w Loeben akademię górniczą.

Zmarły, prócz stanowiska w Rosji: dyrektora cementowni w Kramatorskoj i zakładów dnieprowskich w Kamienskoje — zajmował szereg również kierowniczych stanowisk w polskim przemyśle powojennym, jak: Huta „Katarzyna“ w Sosnowcu, fabryka „Jaroszewicz

i Malinowski" w Tomaszowie Mazowieckim i inne. Od ośmiu zgórą lat ś. p. inż. Gordziałkowski przerzucił się do szkolnictwa, obejmując posadę dyrektora Państwowej Szkoły Rzemieślniczo-Przemysłowej w Białymstoku, następnie powołany zostaje w roku 1935 na stanowisko Naczelnika Wydziału Szkół Zawodowych Kuratorium Wileńskiego Okręgu Szkolnego.

Prawy, nieskazitelny charakter, wysoka kultura ducha i wybitna dobroć serca — składały się na postać człowieka, nakazującą szacunek i zniewalającą do serdecznych uczuć zarówno podwładnych i współpracowników, jak i społeczeństwa, które na gruncie służbowym, społecznym, czy towarzyskim—miało możność zetknięcia się ze ś. p. inż. Gordziałkowskim.

Cześć Jego pamięci!

*

66

RUCH SŁUŻBOWY.

Przeniesieni w stan spoczynku

z dniem 30 kwietnia 1938 r.

Tylmanowa Stefania Józefa, nauczycielka publicznej szkoły powszechnej w Zieniewszczyźnie, powiatu nowogródzkiego,

Kiewlicz Aleksander, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Czynczykach, powiatu święciańskiego,

Kalinowski Dionizy, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Skorach, powiatu postawskiego.

*

OKAŻ CZYNNE ZAINTERESOWANIĘ LOSEM MŁODZIEŻY I ZŁÓŻ OFIARĘ, NA JAKĄ CIĘ STAĆ.

67

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

SPRAWOZDANIE KOMITETU OKRĘGOWEGO TOWARZYSTWA POPIERANIA BUDOWY PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH W WILNIE ZA ROK 1937.

Ocena działalności Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych na terenie Wileńskiego Komitetu Okręgowego za rok 1937 przedstawia się w rzucie ogólnym następująco:

a) ilość Kół w Okręgu uległa dalszemu, nieznacznemu obniżeniu, — wzmogła się jednak ich prężność organizacyjna,

b) ilość członków zwyczajnych nieznacznie wzrosła i chociaż jest to objawem pomyślnym, zauważyć należy, że istnieją w tym kierunku duże, jeszcze niewyzyskane możliwości,

c) ilość członków dożywotnich — według dotychczasowych, niepełnych danych statystycznych, wzrosła o 9 osób, są jednakże sygnały z terenu, iż przeprowadzona w tym kierunku akcja przez Zarząd Komitetu Okręgowego dała znacznie lepsze rezultaty. Informują nas o tym sprawozdania Komitetów Obwodowych, które często zawierają wzmianki, iż wszystkie Zarządy Gmin na danym terenie zgłosiły akces na członka dożywotniego.

d) ilość Kół uczestników i liczba członków tychże wzrosła dość znacznie, jednakże i to zagadnienie daje jeszcze duże możliwości realizacyjne.

O wpływach uzyskanych przez poszczególne Obwody informuje następujące zestawienie:

Zestawienie wpływów Komitetu Okręgowego T. P. B. P. S. P. w Wilnie za r. 1937.

L. p.	Komitet Obwodowy	Koła za materiały wartościowe		Wpłaty członków dożywotnich		Imprezy i zbiórki		Znaczki na świadectwa		Materiały wartościowe w Tyg. Szkoły		Inne		Razem	
		zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr
1	Wilno—miasto	6253	57	310	—	4461	44	3937 2275	10 30	260 1871	— 09	3639	48	23007	98
2	Grodno	6377	78	382	55	5025	42	721 2957	— 20	160 1596	— 10	1897	96	19118	01
3	Nieśwież	2766	92	303	—	1764	18	378 1825	40 10	1096	50	1363	43	9494	53
4	Lida	1437	49	27	—	1484	40	602 897	90 —	30 836	— 15	1937	09	7252	03
5	Baranowicze	1841	45	—	—	1213	14	867 1315	70 40	335 645	— 85	900	88	7120	02
6	Nowogródek	1406	37	—	—	1625	42	199 802	40 08	10 538	— 75	1389	47	5971	49
7	Suwałki	780	04	150	—	521	85	941 636	20 97	408	05	2143	59	5581	70
8	Wilejka	1768	86	75	—	951	60	264 773	80 23	160 581	— 65	650	55	5325	69
9	Szczuczyn Now.	1827	69	—	—	1217	90	124 540	30 13	5 524	— 74	587	62	4827	38
10	Słonim	960	60	25	—	1057	54	674 690	90 —	10 214	— 15	989	09	4621	28
11	Brasław	2209	22	-	—	648	48	182 453	20 —	260	77	796	—	4549	67
12	Wołkowysk	1129	55	60	—	455	44	371 460	50 40	353	43	1651	75	4482	07
13	Oszmiana	1432	20	150	—	238	94	183 577	50 40	234	44	1071	31	3887	79
14	Wołożyn	1373	77	—	—	529	43	600	50	354	35	922	32	3780	37
15	Święciany	1054	42	—	—	313	47	194 443	60 80	321	01	341	06	2668	36
16	Głębokie	927	01	—	—	129	85	256 723	60 90	12	95	407	28	2457	59
17	Wilno - powiat	370	40	—	—	85	45	122 669	50 04	156	17	862	55	2266	11
18	Postawy	407	65	—	—	11	78	18 441	60 90	40 343	— 40	64	40	1327	73
	Razem:	34324	99	1479	55	100 21736	— 33	10041 17082	20 35	1010 10349	— 55	21615	83	117739	80
	W tym województwo wileńskie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45490	92
	nowogódzkie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	43067	10
	białostockie	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29181	78

Stwierdzić tu należy, że na czoło wysuwają się te Obwody, w których z akcją Towarzystwa współpracują pp. Inspektorowie Szkolni i nauczycielstwo.

Zestawienie powyższe mówi o osiągnięciu własnych wpływów na terenie Okręgu w wysokości zł 117.739.80. Dzięki tej sumie i zasiłkom Zarządu Głównego T-wa P. B. P. S. P. plan budowlany na rok 1937 udało się w pełni zrealizować, wydając na ten cel z kasy Komitetu Okręgowego w Wilnie zł 287.000 w formie pożyczek i 16.000 w postaci zasiłków. Wartość ogólna kosztu budowy szkół w tym roku na naszym terenie sięga 1.300.000 zł, a efekt budowlany wyraża się w postaci 36 wykończonych budynków i 42 rozpoczętych, oraz 27 mieszkań nauczycielskich wykończonych i 34 rozpoczętych.

Całokształt omawianych zagadnień przedstawiał się w roku sprawozdawczym lepiej niż w latach ubiegłych, jednak nie można tego stanu rzeczy uznać za zadawalający. W pełni pozytywnie należy ocenić wysiłek organizacyjny włożony w IV Tydzień Szkoły Powszechnej, który pozwolił osiągnąć wpływy wyższe o blisko 40% niż w roku 1936.

Z tych właśnie względów Zarząd Komitetu Okręgowego ustalił dla Obwodów na rok 1938 wytyczne, mające przynieść w rezultacie dalsze usprawnienie działalności organizacyjnej.

Treść tych wytycznych jest następująca:

1. Wzmocnić kontakt z Kołami przez:
   a) wyzyskanie zjazdów nauczycielskich lub zebrań zespołów konferencyjnych,
   b) bezpośrednią współpracę z PP. Inspektorami Szkolnymi,
   c) wyjazdy członków Zarządów Komitetów Obwodowych lub osób upoważnionych w teren (przeprowadzanie lustracyj, instruowanie).
2. Sporządzić terminarz czynności, przewidzianych przez Instrukcję Zarządu Głównego i stosować się ściśle do niego, żądając tego samego od Kół. Chodzi tu głównie o nadsyłanie do Komitetu Okręgowego następujących danych:
   a) do 1.XI. każdego roku nadesłać wnioski w sprawie planu budowl.,
   b) do 31.XII. — sprawozdanie z wykonania robót budowlanych w ubiegłym sezonie budowlanym,
   c) do końca lutego — 1) sprawozdanie roczne i plan pracy na rok następny, 2) protokół Ogólnego Zgromadzenia Komitetu Obwodowego,
   d) do dnia 20 października — sprawozdanie z Tygodnia Szkoły Powsz. wraz z niesprzedanym materiałem wartościowym z Tyg. Szkoły.
3. Stale dążyć do rozszerzania znajomości celów i zadań T-wa wśród najszerszych warstw społeczeństwa, wykazywać istotne potrzeby szkolnictwa powszechnego w zakresie budownictwa oraz zaopatrzenia w pomoce naukowe oraz zabiegać o zwiększenie wpływów za materiały wartościowe, znaczki na świadectwa szkolne oraz członków dożywotnich i zwyczajnych.
4. Postawić sobie jako jeden z bardzo ważnych celów w bieżącym roku szkolnym, — należyte zmontowanie przygotowań do V Tygodnia Szkoły Powszechnej i uzyskanie możliwie najlepszych wyników propagandowych i materialnych.
5. Zabiegać w Wydziałach Powiatowych o dopilnowanie, by przypadające w tym roku raty udzielonych przez Towarzystwo pożyczek na budowę szkół były we właściwych terminach spłacane (tym bardziej, że dodatek mieszkaniowy dla nauczycieli obejmuje Skarb Państwa). Gminy nie będą mogły liczyć na pomoc o ile nie wywiążą się ze swych zobowiązań w odpowiednim czasie.
6. Pamiętać, iż w przyszłym roku budżetowym Zarząd Komitetu Okręgowego opierając się na odpowiedniej uchwale, przy przyznaniu dotacyj obwodom, będzie brał pod uwagę ich wysiłek organizacyjny oraz uzyskane wyniki.

Poza powyższymi wskazaniami ustalono również zakres prac przygotowawczych do należytego zorganizowania V Tygodnia Szkoły Powszechnej (jubileuszowego z racji pięciolecia istnienia Towarzystwa). Zakres tych prac przedstawia się następująco:

1. Już obecnie zabiegać w Starostwach o zapewnienie wyłączności zbiórki dla Towarzystwa P.B.P.S.P. w dn. od 2 do 10.X.1938 r. Okrąg Wileński uczyni to w województwach, Zarząd Główny w Warszawie.
2. Przesłać do Komitetu Okręgowego w Wilnie zapotrzebowania wg obwodów na afisze pro-

pagandowe (biorąc za podstawę stopień i ilość szkół w Obwodzie) ulotki propagandowe (biorąc za podstawę ilość dzieci w szkołach — 1 dziecko — 1 ulotka), materiały wartościowe, listy ofiar, okolicznościowy „Biuletyn“ — biorąc za podstawę doświadczenie lat ubiegłych i możliwości terenu.

Równocześnie z wysłaniem zapotrzebowania dokonać przydziału wymienionych materiałów na poszczególne Koła i szkoły oraz opracować odpowiednie wskazówki (np. sposoby możliwie najtrwalszego wyzyskania afiszów przez podklejenie ich, nalepek na okna przez naklejenie ich jeszcze przed rozpoczęciem się Tygodnia itd.).

Do zapotrzebowania dołączyć posiadane fotografie budynków wzniesionych przy pomocy Towarzystwa oraz wszelkie materiały, które Okrąg mógłby wyzyskać przez radio, prasę, względnie „Biuletyn“.

3. Zorganizować Obwodowe i Gminne oraz szkolne Komitety V Tygodnia Szkoły Powszechnej. Dopilnować, by w terminie do 1.VI. 1938 r. każdy Komitet miał gotowy plan pracy dla własnego terenu.

W planie tych prac należy uwzględnić:

a) dokonania w obie niedziele Tygodnia (2 i 9.X) poświęcenia szkół wzniesionych przy pomocy Towarzystwa,
b) zorganizowanie wygłaszania odpowiednich propagandowych pogadanek w szkołach dla dzieci i dla rodziców, a w organizacjach społecznych dla członków tychże. Wyzyskać tu należy wszelkie materiały statystyczne, zawarte w sprawozdaniach Zarządu Głównego, Komitetu Okręgowego Wileńskiego i zainteresowanego Obwodu,
c) wciągnięcie do współpracy wszelkich organizacyj społecznych, znajdujących się na danym terenie,
d) organizowanie odpowiednich pochodów z transparentami i wystaw propagandowych, ilustrujących dorobek Towarzystwa w okresie ubiegłego pięciolecia. Uwzględnić tu dorobek własnego Obwodu,
e) przeprowadzenie wstępnych przygotowań do kwesty ulicznej, która odbędzie się w dniach 2 i 9.X. b. r. (2 niedziele). Wciągnąć do udziału najszersze rzesze społeczeństwa i w możliwie największej ilości punktów,
f) ustalenie największej ilości osób i miejsc do przeprowadzenia zbiórki na listy ofiar,
g) organizowanie imprez dochodowych na rzecz Tygodnia przez Komitety, Koła i szkoły (zabawy taneczne, czarne kawy, loterie, zawody sportowe, przedstawienia kinematograficzne itp) starając się akcję tę specjalnie nasilić ze względu na jubileusz,
h) zwrócenie się do wszystkich ważniejszych przedsiębiorstw, firm, urzędów, instytucyj o ofiarę na budowę szkół oraz o zapisywanie się na członków dożywotnich,
i) uwzględnienia wciągnięcia w akcję (młodzieży pozaszkolnej) i zespołów rodzicielskich tychże (oczywiście w porozumieniu z Dyrekcjami),
j) szczególne nasilenie akcji w kierunku powstawania nowych Kół i zjednywania członków dożywotnich i zwyczajnych (deklaracje przy ulotkach!),
k) wyzyskanie dla celów propagandowych miejscowej prasy,
l) ewentualne ogłoszenie konkursu na wypracowania uczniowskie, którego tematy związane będą z działalnością Towarzystwa P. B. P. S. P. Nagrody przyznaje obwód wzgl. Okrąg.
ł) opracowywanie miejscowych, uczniowskich „Gazetek Ściennych“ ilustrujących dorobek Towarzystwa i informujących o celach Tygodnia.

Całość akcji ująć w ten sposób, by Obwód mógł poinformować Zarząd Komitetu Okręgowego w Wilnie o wszelkich zrealizowanych pracach do dnia 18 września b. r. W dniu tym odbędzie się w Wilnie specjalna konferencja informacyjna w sprawie Tygodnia.

Zarząd Komitetu Okręgowego w Wilnie wierzy, że zrealizowanie powyższych wskazań przez Obwody i Koła pozwoli uzyskać w pełni należyte zrozumienie celów Towarzystwa wśród tutejszego społeczeństwa i da w rezultacie znacznie większe wpływy w roku 1938 niż w sprawozdawczym. Zrealizowanie ostatniego zagadnienia jest koniecznością umożliwiającą pełne wykonanie planu budowlanego, który na rok bieżący zamyka się pomocą Towarzystwa w sumie zł 360.000 (w czym 24.500 na pomoce naukowe i bi-

blioteki szkolne). Pomoc ta mimo wybudowania stu szkół Marszałka Piłsudskiego w województwie wileńskim i budujących się takiej samej liczby tych szkół w województwie nowogródzkim obejmuje najniezbędniejsze potrzeby i jest daleką od ich pełnego zaspokojenia. W chwili obecnej na terenie Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego jeszcze ponad 60% szkół powszechnych mieści się w lokalach wynajętych, nie zawsze odpowiednich dla celów szkolnych.

Sprawozdanie powyższe kończymy pismem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej:

„Aby zrealizować powszechne nauczanie, trzeba mieć nie tylko dobrego nauczyciela, lecz również odpowiednie i należycie wyposażone izby szkolne oraz konieczne środki naukowe. Stąd też Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, którego praca na tym odcinku potrzeb państwowych daje tak dobre wyniki, zasługuje na pełne poparcie najszerszych sfer społeczeństwa".

ZARZĄD KOMITETU OKRĘGOWEGO T-WA POPIERANIA BUDOWY PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH W WILNIE.

*

POLSKI BIAŁY KRZYŻ.

Materiały do pogadanek z okazji „Tygodnia P. B. K.".

„Armia polska nie powinna być kastą, lecz winna tworzyć jedność nierozerwalną, a więc niezwyciężoną".

JÓZEF PIŁSUDSKI.

I. Wzmożenie sił obronności — nakazem doby obecnej.

Godny następca i spadkobierca buławy Pierwszego Marszałka Józefa Piłsudskiego — Marszałek Edward Śmigły-Rydz wypowiedział pod adresem nauczycielstwa polskiego następujące słowa:

— „Jesteśmy narodem, — i z tego trzeba sobie zdawać sprawę, — który musi być pod bronią w najszerszym znaczeniu tego słowa. A przede wszystkim w znaczeniu moralnym. Nie mam tu na myśli pobrzękującego szablą i frazeologią pustego militaryzmu, ale głębokie zrozumienie dla roli i zadań żołnierza—obrońcy Ojczyzny. Chodzi mi o to, by każdy Polak od dziecka wyrastał w tej świadomości, że los jego Ojczyzny zależy od tego, ilu i jakich żołnierzy może ona powołać dla swej obrony. Aby każdy Polak, nim dłoń jego potrafi udźwignąć karabin, nim krok jego potrafi zrównać się z marszem kolumny żołnierskiej — w duszy posiadał już wysokie cnoty żołnierskie; obowiązku, poświęcenia, prawości i honoru. Taki mi się przedstawia wielki i piękny styl wychowawczej pracy nauczyciela".

Powyższe słowa Naczelnego Wodza są właściwie treściwym programem wychowawczym przyszłego obywatela-żołnierza i bojownika o naszą wolność, niepodległość i mocarstwowość. Przewija się też w nich czerwoną nicią zasadniczy motyw doby obecnej — wzmożenie sił obronności Rzeczypospolitej. W związku z tym nasuwają się pytania:

— Jakie cechy czyli przymioty powinny zdobić obywatela - żołnierza, by wzmocnić naszą obronność?

— Jakie instytucje państwowe, społeczne i kulturalno-oświatowe powinny podjąć się przygotowania żołnierza - obywatela świadomego swych zadań i obowiązków względem Ojczyzny?

Jeżeli chodzi o sylwetkę — ideał obywatela-żołnierza, to została ona sprecyzowana w zarządzeniu M. W. R. i O. P. w sprawie organizacji przysposobienia młodzieży do obrony kraju oraz w podręczniku dla instruktorów Przysposobienia Wojskowego i w „Regulaminie Piechoty". Tymi cechami są: miłość Ojczyzny, honor, odwaga, waleczność, karność, posłuszeństwo, koleżeńskość, samodzielność, przedsiębiorczość, prawdomówność i powściągliwość w mowie. Innymi słowy przyszły obywatel-żołnierz powinien być uzbrojony nietylko w karabin, ale winny też zdobić jego cechy hartu moralnego i obywatelskiego.

Wspaniała i niezapomniana epopea naszych zapaleńców z roku 1914 najlepiej świadczy, co może uczynić stosunkowo nieliczna siła zbrojna, niedostatecznie wyekwipowana, lecz pełna hartu moralnego, poczucia obywatelskiego, wiary w ideę, głębokiej świadomości celu, w imię którego składa się w ofierze swe życie. Każdy legionista

wiedział o co walczy, ku jakiemu ostatecznemu celowi prowadzi go Wódz.

Konfrontując powyższą sylwetkę żołnierza-obywatela, popartą przykładem Legionów, z zadaniami i celami zakładów wychowawczych najrozmaitszych typów, poczynając od przedszkola i kończąc na uniwersytetach, z łatwością znajdujemy odpowiedź na drugie pytanie.

Rzecz oczywista, że największa praca, a równocześnie odpowiedzialność spada na szkołę powszechną, która z tytułu swej powszechności staje się czynnikiem podstawowym w kształtowaniu czynnego i świadomego obywatela-żołnierza.

Jakie właściwie zadania nasuwają w zakresie obronności kraju w związku z pracą młodzieży na terenie szkolnym?

Przede wszystkim dążmy do zakładania takich organizacyj, które w swych założeniach, programach i metodach pracy zmierzają do przysposobienia młodzieży do obrony Rzeczypospolitej.

Jedną z takich organizacji jest właśnie Polski Biały Krzyż. Szkolne Kółka P. B. K., zrzeszając młodzież z różnych środowisk, poza innymi pracami, wpływać będą na właściwe ustosunkowanie się tych środowisk do Armii i do zagadnienia obronności Państwa. W ten sposób będą one wiązały swoją działalnością społeczeństwo z Armią, co jest zasadniczym warunkiem obronności Państwa i najważniejszym zadaniem w pracy P. B. K. P. B. K. w pracy swojej na terenie wojska, poza innymi pracami, przygotowuje żołnierza do jego obywatelskiej pracy w życiu cywilnym.

II. Czym jest P. B. K.

Dotychczas nasz program szkolny nie uwzględniał tej wielce zasłużonej dla armii organizacji. Lecz w końcu roku ubiegłego M. W. R. i O. P. zezwoliło na zakładanie szkolnych Kół Polskiego Białego Krzyża w szkołach wszystkich typów na zasadach specjalnego regulaminu *).

Przed nauczycielstwem, oświatowcami i działaczami społecznymi staje nowe i odpowiedzialne zadanie: spopularyzowanie Polskiego Białego Krzyża wśród młodzieży szkolnej i szerokich rzesz społeczeństwa starszego.

*) Patrz Dz. Urz. M. W. R. i O. P., Nr 14/37 r., str. 501.

Jeżeli członkowie Polskiego Czerwonego Krzyża z dumą powiadają, iż w każdej chwili służą bliźniemu zarówno w czasie wojny, jak spokoju, to znowuż członkowie Białego Krzyża mogą z niemniejszą dumą rzec:

—„Jesteśmy pomostem łączącym wojsko ze społeczeństwem; budzimy miłość do żołnierza; szerzymy oświatę i kulturę, rozwijamy duchowe i umysłowe wartości żołnierza polskiego; wpajamy w społeczeństwo wiarę i pewność, że ścisła więź Narodu z Armią stwarza siłę moralną, której nic zachwiać nie zdoła"...

Zresztą cała historia P. B. K. jest pasmem wspaniałych i wzniosłych czynów obywatelskich i humanitarnych.

Powołany do życia w roku 1918 przez ówczesnego Ministra Spraw Wojskowych Kazimierza Sosnkowskiego, w myśl wskazań Wielkiego Wodza i Twórcy Armii, która „winna tworzyć z narodem jedność nierozerwalną, a więc niezwyciężoną", — Polski Biały Krzyż współpracował z frontem wojennym. Zadaniem jego było otoczenie opieką walczących żołnierzy. Innymi słowy ówczesny P. B. K. był wyraźnie dostosowany do potrzeb chwili, o czym świadczy jego działalność: zakładano gospody frontowe, w których żołnierze znajdowali troskliwą opiekę natury materialnej i moralnej, a mianowicie: zaopatrywano żołnierzy w bieliznę, ciepłe skarpety, papierosy, smakołyki, książki, gazety itp. Obok tego urządzano pogadanki, przedstawienia, koncerty. Chodziło bowiem o to, by w jakikolwiek sposób podnieść na duchu naszych obrońców, a równocześnie zadokumentować łączność i nierozerwalność społeczeństwa z Armią.

Skończyła się wojna. Zamilkł huk armat. Ustało turkotanie karabinów maszynowych. Zwycięzcy obrońcy powrócili do domów. Przyfrontowe placówki P. B. K. zostały zwinięte...

Rok 1920 i 1921. Wznowiona fala repatriantów wracała z Rosji Sowieckiej. Wielu unosiło z Bolszewii życie i nikły dobytek w postaci... ostatniego ubrania. P. B. K., jako organizacja mająca za sobą doświadczenie, rozwinął w punktach przejściowych na pograniczu filantropijną działalność i opiekę nad repatriantami.

Równocześnie P. B. K. opracowywał swój program dalszego działania. Program ten miał

być dostosowany do potrzeb Armii w czasie pokoju.

Wychodząc z założeń, iż zaborcy pozostawili nam zbyt uciążliwy spadek w postaci olbrzymich rzesz analfabetów, którzy nie tylko nie umieli czytać i pisać, ale nie mieli też żadnego pojęcia o Polsce, jej życiu, dawnej chwale, jej potrzebach i zadaniach na przyszłość. Innymi słowy nie posiadali świadomości obywatelskiej.

P. B. K. jasno sobie zdawał sprawę z tego, że dzisiejsze wyszkolenie wojskowe wymaga dużego nakładu sił i czasu, że przygotowania tego nie można dać analfabecie, że czynniki wojskowe nie mogą poświęcać dużo czasu na walkę z analfabetyzmem wśród rekrutów, więc zdecydowano było skierować działalność P. B. K. na szerzenie oświaty w wojsku, by w ten sposób odciążyć Armię od straty czasu, potrzebnego dla innego rodzaju działalności.

Praca była wielce utrudniona. Brakło zasobów pieniężnych. Społeczeństwo, niestety, nie zawsze doceniało i rozumiało doniosłą rolę P. B. K. Jednak energia, poświęcenie i dobra wola, a przede wszystkim entuzjazm oraz wzniosłość celów i zadań — pozwoliły P. B. K. osiągnąć piękne wyniki w pracy nad podniesieniem oświaty w wojsku.

III. Działalność P. B. K.

Obecnie P. B. K. ściśle współpracuje z Ministerstwem Spraw Wojskowych. Działalność organizacji zatacza coraz szersze kręgi, obejmując (w/g danych Zarządu Naczelnego za rok 1936/7) 15 okręgów, w których funkcjonuje — 143 kół, 59 sekcyj i 42 Kółek Młodzieży P. B. K. Liczba członków w poszczególnych okręgach wynosi:

1.	W Warszawskim	4.089
2.	„ Lubelskim	2.427
3.	„ Grodzieńskim	1.656
4.	„ Wileńskim	904
5.	„ Łódzkim	1.073
6.	„ Krakowskim	1.465
7.	„ Lwowskim	304
8.	„ Tarnopolskim	718
9.	„ Katowickim	1.277
10.	„ Stanisławowskim	390
11.	„ Morskim	409
12.	„ Toruńskim	4.470
13.	„ Poznańskim	3.775
14.	„ Przemyskim	2.006
15.	„ Brzeskim	2.750.

Całokształt pracy oświatowo - kulturalnej i społecznej, prowadzonej przez agendy P. B. K. obejmuje następujące dziedziny:

1) Nauczanie: nosi ono charakter 2-stopniowy, a mianowicie — w początkowych szkołach żołnierskich jest przerabiany materiał z zakresu III—IV oddz. szk. powszechnej, gdzie analfabeci i półanalfabeci często w krótkim czasie uzyskują doskonałe wyniki. Oprócz szkół tego typu P. B. K. prowadzi też normalne szk. powszechne.

2) Kursy specjalne: rolnicze, ogrodnicze, spółdzielcze, pszczelarskie, przysposobienia społeczno-oświatowego itd., były prowadzone w roku sprawozdawczym we wszystkich okręgach. Zadaniem tych kursów jest ułatwienie przyszłej działalności żołnierza po powrocie do domu.

3) Świetlice: Opieka nad rozwojem umysłowym żołnierza w postaci nauczania i najrozmaitszych kursów, rzecz oczywista, jest nie wystarczająca. P. B. K. w swej trosce o rozwój żołnierza posuwa się dalej — dostarcza mu kulturalnych rozrywek w świetlicach. Pracę świetlicową cechuje duże urozmaicenie i ożywienie: kino, muzyka, pogadanka, radio itp. Obok tego żołnierz znajduje w świetlicy ciepło rodzinne, estetyczne otoczenie i wytchnienie po ciężkiej pracy. Równocześnie świetlice żołnierskie są potężnym czynnikiem rozwoju czytelnictwa. Najprostszą formą propagandy są rozmówki, opowiadania, gawędy, głośne czytanie, inscenizacje itd.

4) Biblioteki: Poza pracą nad rozwojem czytelnictwa P. B. K. pomaga formacjom wojskowym w zakładaniu i prowadzeniu bibliotek żołnierskich o charakterze stałym i ruchomym.

Wreszcie P. B. K. organizuje świetlice dla poborowych, urządza specjalne wystawy pod hasłem „oświata w wojsku", dużo uwagi poświęca na przygotowanie pracowniczek na wypadek wojny, prowadzi widowiska żołnierskie, chóry, wycieczki dla zwiedzania najpiękniejszych zakątków kraju i jego zabytków historycznych i kulturalnych.

O dokonanej pracy kulturalno-oświatowej w wojsku przez P. B. K. świadczy poniższe zestawienie liczbowe z roku 1936/7:

1. Począt, szk. żołn.	— 805	zesp.	21.108	słuch.
2. Szkoły powsz.	— 24	„	520	„
3. Kursy specjalne	— 105	„	5.589	„
4. Świetlice żołn.	— 457	„		
5. Świetl. dla pobor.	— 155	„		
6. Biblioteki	— 593	„		
7. Pogadanki	— 7.220	„		
8. Wycieczki	— 643	„		
9. Obchody i urocz.	— 2.463	„		
10. Ilość pracown.	— 956	„		

Jak widzimy, rozwój działalności P. B. K. osiągnął imponujące wyniki. Słusznie tedy nadano tej organizacji prawo wyłącznego działania na terenie wojskowym. Długoletnie pełnienie misji kulturalno-oświatowej na terenie Armii pociągnęło za sobą uznanie P. B. K. za organizację wyższej użyteczności.

IV. Tydzień P. B. K.

Szeroko rozgałęziona organizacja P. B. K., ogrom pracy prowadzonej i zapoczątkowanej, utrzymanie tysięcznej armii wykwalifikowanych pracowników oświatowych — wszystko to wymaga zwiększenia szeregów białokrzyskich, a tym samym środków materialnych.

Otóż zbliża się „Tydzień Polskiego Białego Krzyża", który będzie trwał od 10 do 15 maja r. b. Ogólnopolski Komitet „Tygodnia" znajduje się pod wysokim protektoratem Marszałkowej Marty Rydz-Śmigłowej, Ministra Spraw Wojskowych Tadeusza Kasprzyckiego i Ministra W. R. i O. P. Wojciecha Świętosławskiego.

Organizatorzy „Tygodnia" stawiają sobie dwa zasadnicze zadania:

1. Spopularyzowanie idei i celów P. B. K. wśród społeczeństwa i młodzieży szkolnej;
2. Uzyskanie pokaźnego efektu finansowego.

Równocześnie „Tydzień" P. B. K. będzie przypomnieniem zadań i obowiązków ciążących na społeczeństwie i organizacjach społecznych względem Armii. Na terenie zaś szkolnym „Tydzień" stanie się jedną z form wychowania obywatelskiego w szerokim znaczeniu tego słowa.

Ponieważ akcja „Tygodnia" obejmie wszystkie ośrodki powiatowe, gminne oraz punkty posiadające organizacje oświatowe i szkolne, więc w pierwszym rzędzie do pracy powinny być wciągnięte organizacje młodzieżowe i mające nastawienie wojskowego przysposobienia (P. W. i W. F., Związek Strzelecki).

Znanym przecież jest, że każda wzniosła idea, a taką bez wątpienia jest idea obronności Państwa i łączności Narodu z Armią, zawsze znajdowała najgorliwszych wyznawców wśród młodzieży*). Właśnie młodzież, w szczególności szkolna, odpowiednio nastawiona do zagadnień białokrzyskich, może stać się ważnym czynnikiem propagandowym tym bardziej, że już oddawna styka się ona coraz więcej z Armią, doznając od niej opieki w postaci dożywiania, obuwia, aparatów radiowych, podarków świątecznych a nawet — budowy szkół.

Młodzież szkolna należycie pokierowana dotrze też do swych niedawnych kolegów starszych wiekiem, by wspólnie z nimi nawiązać kontakt ze starszym społeczeństwem, które nie zawsze jest zorientowane w tych lub w innych przedsięwzięciach natury społecznej.

Punkty szkolne i punkty oświaty pozaszkolnej, przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, organizacje społeczne, gospodarcze i zawodowe staną się w ten sposób ogniskami wytrwałej propagandy i pracy wychowawczej. Równocześnie z tym będzie ułatwiona akcja zbiórkowa.

Rzecz oczywista, że tak pomyślana praca propagandowo-wychowawcza będzie wielkim ułatwieniem propagandy idei P. B. K. Zrozumie też społeczeństwo, że praca na tym terenie nie jest pracą dobroczynną, lecz obowiązkiem obywatelskim w stosunku do Rzeczypospolitej,— chodzi bowiem o rzecz wielką — o Armię, — o to świetne dzieło Marszałka Piłsudskiego, który chciał widzieć w żołnierzu świadomego obywatela, zdolnego przede wszystkim do pracy i obrony Niepodległości.

Józef Milenkiewicz.

*) Zakładanie Szkolnych Kół Młodzieży P. B. K. normuje specjalny regulamin (Dz Urz. M. W. R. i O. P. Nr 14, 1937 r., poz. 426 oraz Dz. Urz. Kurat. O. S. Wil. Nr 2 z 1938 r., poz. 17).

Komitet „Tygodnia P.B.K.", rozsyła do szkół wszelkich typów znaczki białokrzyskie. Komitet wierzy i jest przekonany, że ani jeden z tych znaczków nie wróci, a odwrotnie — dotrze do rąk jak najszerszych rzesz młodzieży szkolnej.

*

KRONIKA.

Szkolnictwo zawodowe.

Staraniem Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych, Koło w Wilnie w dniach 26 i 27 marca 1938 r. odbyła się I-a konferencja nauczycieli liceów handlowych.

Na konferencję przybyli nauczyciele z: Białegostoku, Grodna, Lublina i Wilna w liczbie 40 osób. Na program konferencji złożyły się: Lekcje przykładowe wraz z omówieniem tych lekcji: 1. z organizacji przedsiębiorstw i techniki handlu, 2. z towaroznawstwa, 1. z języka niemieckiego oraz Referaty z dyskusją, omawiające: 1. organizację nauczania w liceum handlowym, 2. wykonanie programu nauki organizacji przedsiębiorstw i techniki handlu, 3. realizację programu towaroznawstwa, 4. programy i realizację nauczania języków obcych, 5. nauczanie księgowości w kl. I-ej.

Obrady prowadzone były przez p. dyr. Maciejewskiego Stanisława, prezesa Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół Zawodowych, Koła Wileńskiego.

Dwudniowa konferencja urozmaicona była zebraniami towarzyskimi, które pozwoliły zbliżyć się nauczycielstwu, poruszyć i omówić trudności, które nasuwają się w obecnych warunkach w liceum. Postanowiono na wzór Liceum Handlowego w Wilnie wspólnymi siłami Białegostoku, Grodna i Wilna wydawać skrypty z: organizacji przedsiębiorstw i techniki handlu oraz towaroznawstwa.

*

KOMUNIKATY NIEURZĘDOWE.

Zwierzyniec żubrów.

Kierownictwo Parku Narodowego powiadomiło, że na podstawie zarządzenia Dyrekcji Naczelnej Lasów Państwowych z dnia 15.III.1938 r. Znak Ub. G. 273/53, z dniem 26 marca 1938 r. zwierzyniec żubrów w Białowieży został zamknięty dla publiczności na czas nieograniczony.

*

Chrabąszcze.

Stacja Ochrony Roślin Wileńskiej Izby Rolniczej już ósmy rok prowadzi badania nad mapowym przedstawieniem rójek chrabąszczy w całej Polsce.

Chrabąszcze, jak wiadomo groźne szkodniki pól uprawnych, drzew owocowych oraz lasów jawią się masowo dość regularnie co cztery ewentualnie co pięć lat. Czas regularnych masowych pojawów jest różny w poszczególnych miejscowościach Polski. Ujęcie zatem mapowe tych rójek mają za zadanie wskazać kiedy i w jakiej miejscowości przypada masowy lot chrabąszczy, aby można było tam organizować akcję zwalczania.

W latach 1935, 1936 i 1937 Stacja Ochrony Roślin przy łaskawym poparciu Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego zwracała się z prośbą do Sz. Nauczycielstwa Szkół Powszechnych o przysłanie danych o charakterze pojawu chrabąszczy. W tym celu zostały rozesłane kwestionariusze do szkół powszechnych, podlegających działalności Kuratorium Wileńskiego. Na podstawie tych kwestionariuszy oraz danych zebranych bezpośrednio w terenie przez pracowników Stacji Ochrony Roślin udało się stwierdzić ponowne, masowe występowanie chrabąszcza kasztanowca na znacznych obszarach północno-wschodniej Polski, choć w nieco mniejszej ilości, niż w r. 1936. Masowy jego pojaw w 1936 i 1937 roku wskazywałby, że część jego pędraków kończy rozwój po czterech latach, a część dopiero po pięciu latach.

W 1937 roku w niektórych okolicach (np. pow. dziśnieński) licznie pojawił się i chrabąszcz majowy. Na ogół jednak masowe pojawy chrabąszcza kasztanowca i chrabąszcza majowego przypadają na różne lata, tak że tym się tłumaczą kolejno po sobie następujące lata rójkowe chrabąszczy, podczas gdy w innych miejscach Polski powtarzają się one dość regularnie co cztery lata.

Najlepiej to charakteryzuje poniżej załączona tabela spostrzeżeń pojawu chrabąszczy w woj. wileńskim za lata 1931—1937:

	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
M. melolontha	+	—	—	—	+	—	—
M. hippocastani	—	+	—	—	—	+	+
Ogólny obraz rójki chrabąszczy	+	+	—	—	+	+	+

W bieżącym roku Stacja Ochrony Roślin Wileńskiej Izby Rolniczej na obszarze północno-wschodniej Polski nie przewiduje większych obszarów rójkowych. Mimo to jednak zebranie danych zarówno pozytywnych (jest rójka), jak i negatywnych (brak rójki) ma b. duże znaczenie i może posłużyć do ostatecznego ustalenia lat rójkowych na naszym terenie, to też zwracamy się z gorącą prośbą do Szanownego Nauczycielstwa, aby nie zechciało odmówić swej pomocy. W tym celu zostaną znów rozesłane kwestio-

nariusze za pomocą Inspektoratów Szkolnych do szkół, które i w ubiegłym roku otrzymały te kwestionariusze, gdyż chodzi o to, aby przez kilka lat z jednej i tej samej miejscowości mieć informacje o rójkach chrabąszczy. Po wypełnieniu, t. j. po skończonej rójce, kwestionariusze mają być zwrócone do Inspektoratów Szkolnych i to najpóźniej do 1 lipca.

Korzystając ze sposobności Stacja Ochrony Roślin Wileńskiej Izby Rolniczej przesyła wyrazy gorącego podziękowania Szanownemu Nauczycielstwu, które nie bacząc na ciężkie warunki pracy zechciało wziąć czynny udział w rejestracji pojawów chrabąszczy w północno-wsch. Polsce, które to zagadnienie ma przede wszystkim wartość praktyczną przy organizacji walki z tymi szkodnikami.

Stacja Ochrony Roślin W. I. R.

*

Uświadamianie młodzieży szkolnej w sprawach przepisów o szkolnictwie.

Zbliżający się czas lęgów ptactwa i miotów zwierzyny niesie ze sobą groźne niebezpieczeństwo szkód corocznie powtarzających się w tym okresie a wyrządzanych przez młodzież w wieku szkolnym, która niszczy gniazda, wybiera jaja ptasie i łowi młode zwierzęta.

Szkody te, jak świadczy o tym pobieżna dosyć statystyka, wyrażają się cyfrą wielomilionową jak co do ilości zniszczonych zwierząt tak i co do ich wartości pieniężnej.

Dla przykładu podajemy, że ilość rocznie wybranych z gniazd jaj dzikich kaczek i innego ptactwa wodnego tylko na odcinku rzeki Narew przepływającym przez województwo białostockie wynosi około 200.000 sztuk.

Ponieważ w stosunku do tych „niewinnych wybryków dziecięcych" policja i straż łowiecka odnosi się ciągle jeszcze z dużą pobłażliwością, zauważyć się daje, szczególnie w województwach wschodnich, katastrofalny ubytek zwierzyny.

Jedynym przeciwdziałaniem tej niszczycielskiej akcji nieletnich jest powszechne i przekonywujące uświadomienie ich o rozmiarze szkód, jakie czynią i o karygodności ich wybryków.

Rozporządzenie Prezydenta o prawie łowieckim przewiduje w art. 76 pkt. 8 karę 200 zł lub aresztu do 4 tygodni za niszczenie gniazd, wybieranie jaj itp., a ustawa o szkodnictwie leśnym i polnym art. 3 pkt. „a" obciąża odpowiedzialnością za nieletnich ich rodziców i opiekunów.

Kuratorium zaleca wychowawcom młodzieży szkolnej, by dołożyli wszelkich starań w kierunku uświadomienia młodzieży co do etycznej i prawnej strony szkodnictwa, przez jak najczęstsze pogadanki, specjalnie w czasie wiosennym.

Polski Związek Łowiecki
B. W. Rada Łowiecka.

„TYDZIEŃ SZKOŁY" ODBĘDZIE SIĘ W CZASIE OD 2 DO 9 PAŹDZIERNIKA B. R.

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedyńczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego
w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.